

Co-funded by
the European Union

DigiLang Project

Поглед отвътре към ДИГИТАЛНИТЕ ЕЗИКОВИ упражнения

и

Преглед на средствата за дигитални
упражнения

Създаване на сценарии за упражнения

Разработен в рамките на на проект:

„Дигитални технологии в езиковото обучение на
ученици с различен майчин език: Търсят се
квалифицирани учители“

2023-1-BG01-KA220-SCH-000152954

2025 г.

ipCENTER
room for learning

Тази публикация е подготвена в рамките на проект „Цифрови технологии в езиковото обучение на ученици с различен майчин език: Търсят се квалифицирани учители“ 2023-1-BG01-KA220-SCH-000152954, който е съфинансиран от програма Еразъм+ на Изпълнителната агенция за образование, аудиовизия и култура (ЕАСЕА) на Европейската комисия.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Изпълнителната агенция за европейско образование и култура (ЕАСЕА). Нито Европейският съюз, нито ЕАСЕА могат да бъдат държани отговорни за тях .

Публикацията е съвместен проект на организациите партньори по проекта. Имената на организациите партньори по проекта, които са допринесли за тази публикация, са следните: Софийски университет „Свети Климент Охридски“ – България, Частна профилирана гимназия „Едмунд Бърк“ – България, Средно училище „Свети Климент Охридски “ – България, Румънски свободен профсъюз в предуниверситетското образование (USLIP) – Румъния, Национална дирекция по образование на област Гелиболу – Турция, ipcenter.at GmbH – Австрия, Elderberry AB - Швеция.

(CC) Тази публикация е лицензирана под Creative Commons Признание - Некомерсиално - Споделяне на споделеното 4.0 Международен лиценз.

Съдържание

Глава 1. Преглед на средствата за дигитални упражнения	4
1.1. Въведение	4
1.2. Упражнение: Психологическа и педагогическа основа	7
1.3. Структура на упражнение	10
1.4. Критерии за класификация на упражненията: Видове и разновидности	11
1.5. Система от упражнения	15
1.6. Основни методологични принципи за изграждане на системата от упражнения.	18
1.7. Създаване на ефективно упражнение по дигитален език	19
Глава 2. Създаване на сценарии за упражнения	20
2.1. Езикови дейности за укрепване на богат речник	20
2.2. Видове тестови въпроси	26
2.3. Техники, свързани с езика и структурата	29
2.4. Създаване на сценарий	31

Глава 1. Преглед на средствата за дигитални упражнения

1.1. Въведение

С нарастването на комуникацията между хора от различни страни, изучаването на езиците на различните народи е неизбежно. За да можеш да общуваш или да взаимодействаш с чужденец, говоренето на един или повече чужди езици е значителна привилегия. Чрез всеки изучаван език е възможно да се докоснеш до различни култури и да мислиш различно. Накратко, познаването на един или повече чужди езици е добър начин да разбереш света и да се развиваш. Изучаването на чужд език обаче не е толкова лесно. Ясно е, че по-голямата част от учащите не владеят добре чуждия език в училище.

Преподаването на чужд език в училище с един или два часа допълнителни уроци не е непременно достатъчно и много млади хора не могат да си позволят частни уроци. Освен това, повечето млади хора се отегчават в часовете, които се водят монотонно, използвайки традиционни, но понякога остарели материали и дейности, и желаят по-голямо разнообразие и интерактивни дейности в преподаването/ученето. Онлайн уроците предоставят знания и трансфер на приложения без помощ от учител. Много проучвания показват, че дигиталните ресурси, с новите си форми на приложение, като например анимации на игри или видеоклипове, предлагат по-голямо влияние и привлекателност за младите хора и че знанията, придобити чрез тези нови ресурси, остават в паметта по-дълго от знанията в печатните учебници.

Бързото развитие на информационните и комуникационните технологии причинява големи промени у отделните хора и обществото. Ето защо е важно да се следи технологичният напредък и да се интегрират дигиталните медии в обучението, тъй като дигиталните технологии и ресурси се развиват ежедневно и заемат все по-голяма роля в ежедневието ни. Така че, ако няма възможност за пътуване до страната, в която се говори езикът, изглежда много подходящо да се обучава с помощта на инструмент, който е практически достъпен по всяко време и на всяко място: интернет и дигиталните ресурси.

Тъй като много учители критикуват използването на дигитални ресурси в преподаването или не са запознати с наличните дигитални ресурси и как да ги използват ефективно, ще бъдат анализирани три примера за използване на дигитални ресурси в преподаването/изучаването на чужди езици и ще бъдат представени ползите от тяхното използване. Нашата цел е да насърчим използването на тези инструменти и материали.

Дигиталните технологии представляват определено предимство в езиковите класове и допринасят за определени езикови дейности. Макар че дигиталните технологии предлагат известна добавена стойност в писмените езикови дейности, те играят и важна роля в устните езикови дейности. Това са областите, които CEFR (Обща европейска езикова рамка) насърчава от 1998 г. Тук ще представим някои от

възможностите, предлагани от дигиталните технологии в езиковите класове, които представляват значителен интерес.

Дигиталните технологии предлагат значително предимство при слушане с разбиране, тъй като са единственото средство (освен разбирането на думите на учителя) да се запознаят учениците с езика. Цифровите аудио или аудиовизуални материали позволяват на учащите се да се потопят в езика и в автентичен и мотивиращ контекст. Тази автентичност може да бъде и обезпокоителна, ако ученикът не разполага с необходимите инструменти, за да се справи с нея, и значението на педагогическия сценарий трябва да се изгради около тези ресурси.

Слушането с разбиране в езиковите часове може да се практикува на две нива: колективно слушане като цял клас или индивидуално слушане с помощта на MP3 плейъри, таблети или мобилни телефони. Индивидуалното слушане дава по-добри резултати от колективното слушане, тъй като учениците са в състояние сами да регулират слушането си. Следователно, най-опитните учащи са в състояние да планират задачите си, като първо слушат документа изцяло, след което го слушат отново, като го спират и превъртат назад в стратегически моменти. Тези като цяло добри резултати обаче маскират основните трудности, с които се сблъскват учащите с по-големи затруднения. Всъщност, тези учащи имат затруднения със сегментирането на звуковия поток, разпознаването на звуци и думи и следователно са склонни често да спират аудио документа. Тези неподходящи и твърде чести спирания им пречат да разберат документа в неговата цялост. Има двойно наказание за тези ученици, които следователно трябва да контролират темпото си на слушане в допълнение към трудностите си с устното разбиране на целевия език. Използването на устройства, позволяващи индивидуално слушане, обаче трябва да бъде предмет на педагогическа диференциация, позволявайки на най-комфортните учащи да се възползват от тези предимства и насочвайки по-малко комфортните учащи към автономност при използването на преносими музикални плейъри.

Допълнителният том към CEFR, публикуван през 2018 г., въвежда езикова дейност, която все още не е била разгледана в езиковите умения, тъй като е била от малко значение през 2001 г., годината, в която CEFR е публикувана: писмено взаимодействие. Допълнителният том посвещава раздел специално на онлайн взаимодействието. Това езиково умение, използвано за работа със студенти, показва, че езиковите курсове трябва да се основават на нуждите на учащите се във връзка с реални ситуации. Допълнителният том към CEFR разграничава две потребности на учащите се по отношение на това онлайн писмено взаимодействие: проста дискусия в чат стаи, социални мрежи или по имейл и писмено взаимодействие като посредник за завършване на проект с помощта на инструменти като Framapad или Padlet (платформи за съвместна работа). Този тип онлайн взаимодействие може да се осъществи с помощта на софтуер за съвместно писане. Следователно цифровите технологии имат своето място в тази езикова дейност.

Дигиталните технологии също така правят възможно разнообразяването, повишаването и подобряването на качеството на речевите ситуации.

Например, подкастингът позволява индивидуално и групово обучение на устни умения, благодарение на дигиталните инструменти. Учениците имат директен и личен достъп до аудио и/или видео файлове, могат да се записват и след това да споделят и излъчват работата си с учителя, съучениците си или друг събеседник, например чуждестранен кореспондент, eTwinning партньор. Използването на дигитални устройства позволява по-добро използване на времето, защото подкастингът може да се провежда в клас, където всички ученици могат да записват едновременно, или извън клас, където учениците могат да се записват у дома. Освен това, подкастингът позволява на учениците да практикуват езика със собствено темпо и да постигат напредък, особено като слушат себе си.

Учителите могат също така по-добре да оценят уменията за устна комуникация на учениците, като овладеят това говорене. И накрая, някои социални мрежи, като Skype или WhatsApp, позволяват на учащите да общуват устно с кореспонденти по целия свят, като по този начин се осъществява устно взаимодействие между учащ и носител на целевия език, например.

И накрая, дигиталните технологии и тяхната интерактивност позволяват на учащите се да развият стратегии за учене, необходими за придобиване на езикови, културни и прагматични умения, необходими за развиване на дискурс и разбиране на целевия език. Учащите се могат да намерят голямо количество съдържание онлайн, включително интерактивни дигитални упражнения, които им позволяват да самооценят теми, разгледани в час, или които сметнат за необходими. Учителите обаче могат също така да създават тези упражнения за своите ученици или да ги съветват относно избора на дейности, които да ги насочат към желаната цел.

В днешно време дигиталните технологии предлагат нова перспектива върху изучаването на езици. Дигиталните инструменти трансформират изучаването на нов език. Ключовите думи стават персонализиране, адаптация и геймификация.

Владеенето на чужд език може силно да помогне за развитието на професионалната кариера. За някои езиковите курсове в училището са оставили горчив спомен. Те трябваше да научат наизуст списък с думи от речника, да запомнят всички спрежения на глаголите, да тренират сами произношението на някои думи.

Развитието на нови дигитални инструменти, уеб приложения и мобилни устройства промени тази визия. Всъщност, годините на дигиталните иновации предлагат учебно преживяване, коренно различно от това в миналото. Днес платформите и приложенията се стремят да въведат геймификация в образователния процес. Обучаващият се печели бонус точки за всяко изпълнено упражнение или предизвикателство. Това е истински лост за стимулиране на езиковото обучение и насърчаване на потребителите да продължат напред в обучението си.

Персонализирането на опита, предлаган от дигиталните технологии, трансформира и опита на обучаващия се. Някои платформи предлагат дори смесено обучение, което се състои в редуване на участници в курса и самостоятелна работа. Смесеното обучение позволява на обучаващите се да се редуват между участници в курса с опитен преподавател и самостоятелна работа в платформа за електронно обучение.

Дигиталните инструменти за обучение са много популярни и поради гъвкавостта, която предлагат. Тъй като у дома си, между две срещи или на другия край на света, учащият може да завърши урок или да научи няколко думи от речника.

1.2. Упражнение: Психологическа и педагогическа основа

Изучаването на чужд език, като особена форма на човешка дейност, се характеризира с общо съответствие с усвояването на майчиния език от детето, тъй като включва процеса на натрупване на знания и развиване на умения, които да се използват в различни комуникативни контексти. Придобиването на знания и прилагането на умения в крайна сметка се проявяват в езиковия опит на индивида. С усвояването на майчиния език, такъв опит се култивира по време на растежа на детето. Този резултат е продукт на недиригентни, спонтанни влияния от околната среда, особено социалния контекст. За разлика от това, изучаването на чужд език води до ефективно и систематично оформяне на опита на индивида само чрез различни целенасочени структурирани упражнения.

Можем да характеризираме упражнението като многократно изпълнение на специфични операции или видове езикови дейности (умения), насочени към овладяване, което се основава на разбиране на тази цел и цялостния план за действие, съпроводено със съзнателен надзор и корекция.

Езиковото упражнение служи като компонент от обучението по чужд език. Това упражнение се отнася не само до практиката, но обхваща и всяка форма на взаимодействие между учителя и учениците, базирана на учебния материал. В случай на самостоятелна работа, то представлява форма на взаимодействие между учениците. Упражнението, като начин на взаимодействие, се състои от следните компоненти: 1) поставяне на задача; 2) предлагане на методи за изпълнение на задачата, със или без опорни точки, и нейното изпълнение (*modus operandi*); 3) надзор или самооценка.

Грамматическата структура е рамка, която илюстрира връзките между елементите на речева единица (като изречение или фраза), която е не по-малка от синтагма. Речевият модел е стандартната речева единица, по аналогия с която могат да се генерират допълнителни речеви единици от същата форма. Речевият модел е вербалният израз на езиков модел в специфичен комуникативен контекст. Следователно, речевият модел служи като специфичен вариант, докато езиковият модел (S + P + O + AM) функционира

като инвариант. Езиковият модел се трансформира в речев модел само в рамките на определен комуникативен контекст или ситуация.

Речевият модел винаги е логически и прозодично изграден и дефиниран. Ето защо речевият модел се отклонява от езиковия модел по следните начини:

- ситуационно специфично и контекстуално дефинирано лексикално значение
- логически акцент (който се определя от комуникативната цел и съдържанието на изказването), ритъм и интонационен контур (определя се от вида на изречението – твърдение, въпрос и др.)
- специфично морфологично оформяне на частите на изречението според езиковите стандарти.

Всички усилия за свързване на структурни модели или речеви модели с учебни материали са теоретично погрешни. Това е така, защото включва прехвърляне на компоненти от една система (езиковата система) в друга система (системата за обучение). Упражнението представлява учебен материал по чужд език, тъй като служи като неделима единица в учебния процес. Тази единица се разбира като специфично организирани и целенасочено свързани помежду си учебни операции на учениците, които са ограничени до езиковия материал.

Ефикасността на обучението, постигната чрез изпълнение на упражнения, се влияе от следните основни фактори:

- правилната последователност на упражненията във времето от страна на учителя;
- разбиране на основния принцип или основната рамка на изпълнение на действието;
- разпознаването от страна на обучаемия на резултатите от завършените действия;
- въздействието на предварително усвоените знания и установените умения към този момент в преподаването;
- логическата връзка между възпроизводството и производството.

Цялостният учебен процес се характеризира както с прогресивни качествени, така и с количествени промени в придобитите знания, формираните навици и развитите умения, както и с тяхното приложение в разнообразни ситуации. Този процес се представя визуално като крива на обучение или крива на упражненията.

Можем да идентифицираме следните два вида криви на обучение: криви с отрицателно ускорение и криви с положително ускорение.

1. Кривите с отрицателно ускорение се характеризират с бързо формиране на навици в ранните етапи, последвано от постепенно забавяне, докато се постигне определено ограничение в развитието.

2. Кривите с положително ускорение се характеризират с прогресивно увеличаване на скоростта на формиране на навици през целия учебен процес.

По време на процеса на формиране на навици, понякога може да има фаза на относителна стабилност в напредъка. В тази фаза обучаемият остава в застой, което означава, че нито напредва, нито се отдръпва. Този сценарий в учебния процес се нарича плато. Това явление предполага, че съдържанието, техниките на преподаване или може би естеството на работата в седалка, или евентуално всички тези фактори заедно, са станали неефективни. Постигането на формиране на навици, което означава автоматизиране на действията и тяхното плавно прилагане, не може да бъде постигнато по време на фаза на плато. Учителят трябва да приложи нов, разнообразен подход или различна система от упражнения, за да предостави на обучаемите нова оперативна основа за ефективно формиране на навици.

Същевременно, нова основа за оперативна ориентация служи за функцията на пренасяне на навик. Пренасянето на навик се осъществява въз основа на обобщение и формира вътрешния механизъм на обучение. То предполага съзнателното усилие на учителя не само при организирането на реда на упражненията, но и при избора на езиковия вход, който ще се практикува.

Общият състав на знанията, навиците и уменията на учащия се трансформира по време на учебния процес. Те стават по-обобщени, кондензирани и по-малко осъзнати по време на изпълнението им. Тази промяна в структурата на дейността на учащия се е резултат от промените в методите на преподаване, използвани в упражненията. Промяната се случва: а) в субективния аспект на дейността, т.е. как се извършват операциите, б) в контролиращия аспект, отнасящ се до методите на контрол, и в) в оценъчния аспект, който е свързан с начина, по който се регулират дейностите.

Що се отнася до метода на изпълнение на операциите, преди това отделните операции постепенно се сливат в по-сложно действие. По време на този процес се елиминират ненужните и излишни елементи от операциите. Това води до увеличаване на темпото и подобряване на качеството на изпълнение на операциите.

Едновременно с това контролът преминава от външен зрителен (или слухов) към вътрешен мускулен, кинестетичен, наричан вътрешно мускулно усещане.

В същото време еволюира и характерът на централното регулиране на операциите. Вниманието се освобождава от приемането на оперативната техника и се измества предимно към ситуацията и резултата от операциите.

Следователно можем да заявим, че промяната на самата операция по време на учебния процес означава качествена прогресивна промяна на цялата дейност като цяло. Ето защо учителят трябва последователно да се концентрира върху трите аспекта на учебната дейност, докато учениците изпълняват операции.

1.3. Структура на упражнението

Усвояването на езиков материал за последващото му използване във всяка езикова дейност налага изпълнението на упражнения. Упражненията са целенасочени, взаимозависими операции, провеждани в последователност с нарастваща езикова и оперативна сложност. Трябва да се вземе предвид развитието на речевите навици и умения, както и естеството на речевите актове в реалния живот. Ние разглеждаме упражнението като целенасочено, специфично организирано повторение на операции, насочени към овладяване на тези операции и подобряване на техниката на тяхното изпълнение.

Трите основни фази в структурата на едно упражнение са следните:

- фаза на получаване на инструкцията
- фаза на спазване на инструкцията със или без модела и нейното изпълнение (изпълнение)
- фаза на контролиране или самонаблюдение на точното му изпълнение (мониторинг)

I. Упражнение

Прави впечатление, че втората и третата фаза (изпълнение и мониторинг) се осъществяват едновременно, както е илюстрирано по-долу.

1. Инструкция

Задача

2. Модел

Изпълнение

3. Контрол

Самоконтрол

Един от важните въпроси в методологичната теория на TEFL е идентифицирането на принципи или критерии за класифициране на упражненията, които могат да послужат за основа за разработване на различни системи от упражнения. Въпросът за типологията на упражненията е тясно свързан с такива методологични проблеми като:

- попълване на упражненията с езиков материал, който трябва да формира тяхната основа. Последното е свързано с подбора на езиков материал и нивото на трудност на практикувания езиков вход;

- идентифициране на характера на упражненията въз основа на езиковия вход и спецификата на развитите навици и умения;
- избор на най-ефективния метод, който е в съответствие с методологичната цел на задачата;
- отчитане на етапа на преподаване, организационната форма и контекста на изпълнение на задачата;
- разпределение на упражненията според фазата на формиране на речевите навици и умения;
- идеален баланс от упражнения по говорене, четене, писане и слушане с разбиране, в допълнение към редица други теми.

Многобройните гледни точки на методистите по тези въпроси водят до различни подходи по отношение на класификацията на упражненията. Този сценарий води до разделяне на отделни фундаментални критерии при създаването на типологията на упражненията. Едновременно с това допринася за разнообразие в терминологията за дефиниране на видовете и категориите упражнения.

1.4. Критерии за класификация на упражненията: Видове и разновидности

Следователно, можем да заявим, че мнозинството методисти работят въз основа на следната предпоставка. Въпреки че речевата дейност на индивида обхваща активирането на широк набор от знания, навици и умения, той не може да усвои този набор мигновено. Той трябва постепенно да усвоява един навик след друг. Ето защо се смята, че фазата на упражненията, фокусирани върху прилагането на езиковия материал в речта, трябва да бъде предшествана от фазата, фокусирана върху практикуването на отделните елементи на езиковия материал. На тази основа всички упражнения се категоризират в три основни вида: езикови упражнения (тренировъчни, подготвителни, аналитични, елементарни, начални, некомуникативни, аспекти упражнения и др.); симулативни комуникативни упражнения (условни, оперативни, тренировъчни комуникативни) и комуникативни упражнения (синтетични, речеви, истински комуникативни, ситуационни, творчески, мотивационни и подобни). Тази класификация подчертава комуникативния характер на речевите действия в упражненията.

В езиковите упражнения ученикът взаимодейства с езиковия вход, отделен от комуникативния контекст, като фокусира вниманието си върху самата езикова форма.

В симулативните комуникативни упражнения ученикът изпълнява речеви действия в рамките на определени ситуационни контексти. Основните отличителни характеристики на тази категория упражнения са наличието на комуникативна задача (да се даде съвет, да се изрази интерес, благодарност или възхищение, да се съгласи, да се

откаже и др.) и комуникативна ситуация. Ако някоя от тези две характеристики липсва, упражнението не може да се класифицира като симулативно комуникативно. Вместо това, то се припокрива повече с формализиран езиков тип.

Езиковите и симулативните комуникативни упражнения често се групират в категорията „подготвителни“. Те всъщност представляват основополагащия слой в йерархията на упражненията в сравнение с комуникативните упражнения. Важно е да се разпознае фундаменталната разлика между езиковите и симулативните комуникативни упражнения. Езиковите упражнения не служат адекватно на целта за развиване на речеви навици и умения. Следователно, езиковите упражнения трябва да бъдат сведени до минимум, тъй като симулативните комуникативни упражнения са по-ефективни в повечето ситуации.

Комуникативните упражнения се разглеждат като специфично структурирана форма на вербално взаимодействие. В тези упражнения учениците участват във взаимодействието като комуникативна дейност на целевия език. Това може да се случи или с помощта на различни вербални и невербални сигнали (комуникативни упражнения от долния, първи слой), или без такива сигнали (комуникативни упражнения от горния, втори слой). Разнообразието от ситуационни контексти, новите комуникативни задачи и техният емоционален характер често превръщат тези упражнения в ролеви игри по своята същност.

Едновременно с това, характерът на изпълнението на упражненията е значително повлиян от рецептивно-репродуктивния аспект на комуникацията. Ето защо вторият съществен принцип за категоризиране на упражненията е тяхното разделяне на рецептивни, репродуктивни и продуктивни упражнения. Тази класификация отразява рецептивно-продуктивния характер на дейностите, извършвани в упражненията.

В рецептивните упражнения ученикът получава вербална информация, аудиално или визуално, като впоследствие демонстрира по различни начини, че може да разпознава, различава звуци, графемни, структури и др. и е способен да разбира устни или писмени изрази.

В репродуктивните упражнения ученикът възпроизвежда получения езиков вход или изцяло, или със специфични модификации (звук, дума, изречение, текст). Всички репродуктивни упражнения са по своята същност рецептивно-репродуктивни. Това се случва, защото ученикът първо получава необходимия словесен вход от учителя или от аудио източник, или от печатен текст, и едва след това го възпроизвежда частично или изцяло.

В продуктивните упражнения ученикът генерира изказвания на различни нива (от едно изречение до текст), било то устно или писмено.

Когато обсъждаме типологията на упражненията, е важно да се отбележи, че освен двата основни критерия 1) комуникативния характер на речевите действия и 2)

рецептивно-продуктивния характер на дейността, провеждана в упражненията, има и допълнителни критерии. Можем да идентифицираме: 3) начина на изпълнение на упражненията (устно или писмено); 4) участието на майчиния език (едноезично или двуезично); 5) ролята на упражненията в учебния процес (обучение или тестване); 6) мястото на изпълнение (класна стая, дом или лаборатория).

В рамките на тези категории упражнения има множество видове упражнения, които са категоризирани въз основа на следните критерии: 1) съответствие с определен вид речева дейност; 2) етап на развитие на речевия навик или умение, което се практикува; 3) ниво на извършваните операции.

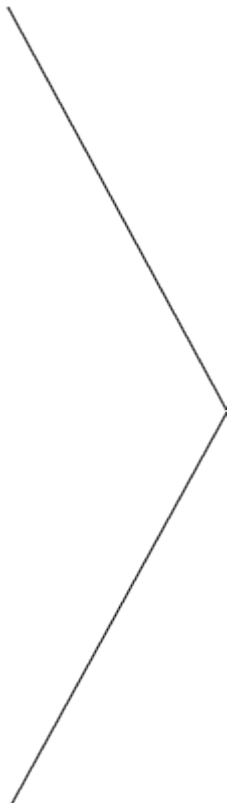
1. Следователно, в съответствие с първия критерий, упражненията се категоризират в четене, говорене, слушане и писане като форми на речева дейност.

2. Като се има предвид вторият критерий, упражненията могат да се фокусират върху развиването на един от трите компонента (фонетичен, лексикален, граматичен) на речевия навик или върху развитието на речев навик. Що се отнася до подобряване на уменията, упражненията се отнасят до специфичен вид речева дейност, например усъвършенстване на уменията за внимателно четене или придобиване на общо разбиране при слушане и др.

3. Третият критерий се отнася до класификацията на упражненията в различни видове въз основа на извършваните операции, действия или дейности. Например, ако упражненията се отнасят до отделен езиков елемент, те могат да се състоят от упражнения за имитация, заместване, трансформация или възпроизвеждане. Действията и дейностите включват по-широк обхват на езиковия вход, вариращ от надфразова единица до цял текст. Те могат да бъдат категоризирани в следните видове операции и дейности: трансформация, комбиниране, перифразирание и възпроизвеждане в многобройните им форми, продиктувани от различни ситуации и комуникативни задачи. Например, това може да е упражнение за преразказване или предаване на същността на предварително прочетен или чул текст на някой, който не е запознат с него. То може също да включва описване или артикулиране на чувства или впечатления, убеждаване, дискусия и др.

Следователно, класификацията на упражненията в преподаването на чужд език може да бъде представена по следния начин:

Т У П ► Е С ▼	Подготвителен		Комуникативен
	Език	Симулативен комуникативен	
	Детски упражнения		
ВЗЕМЕЛИВ	Приемане, разпознаване или разграничаване на звук, терминален тон, граматическа форма, лексикална единица, графема, ортограма и др.	Слушане или четене на доклади, въпроси, инструкции и др. на ниво фраза (изречение) или група изречения	Слушане или четене на текст с цел получаване на информация
РЕПРОДУКТИВЕН	Учене наизуст (лексикални единици, изречения, текстове); повтаряне (звуци, лексикални единици, изречения); заместване или попълване на лексикални единици; промяна на граматическа форма, превод; свиване и разширяване на изречения, комбиниране на прости изречения в сложно/сложно изречение; съставяне на изречения; преразказване на текст, познат на слушателите	Имитация на речев модел; заместване в речев модел; трансформация на речев модел; разширяване на речев модел; допълване на речев модел; отговаряне на въпроси от различен тип; преразказване на текст, познат на слушателите, но като негов герой	Преразказване на текст, непознат на слушателите

 <p>ПРОДУКТИВЕН</p>		<p>Комбиниране на речеви модели (с еднакви или различни структури) в супрафразална единица; комбиниране на речеви модели в диалогични единици:</p> <ul style="list-style-type: none"> • въпрос/отговор; • въпрос/контравъпрос; • информация/въпрос; • подтикване/съгласие или отказ; • подтик/въпрос, и т.н. 	<p>Съобщаване на някакъв факт или факти; описание (на времето, апартамент, външен вид и др.); разказ (за някои събития/факти); доказване (на някои твърдения, факти и др.); разговор (между учител и ученици; между двама ученици; в група); писане на бележка, писмо, план, теза, анотация, съчинение и др.; дискусия</p>
---	--	---	--

1.5. Система от упражнения

Създаването на логически структурирана система от упражнения е от съществено значение за ефективното преподаване на чужд език. Значението на системата от упражнения се състои в нейната предназначена роля да организира както учебния процес, така и процеса на преподаване.

Що се отнася до организацията на учебния процес, системата от упражнения трябва да осигурява:

- избор на основните дейности, които съответстват на естеството на специфичен речев навик или умение;
- определяне на необходимата последователност от упражнения;
- разпределение на езиковия вход и корелация на неговите елементи;
- последователно и методично изпълнение на конкретни дейности;
- взаимовръзка на различни видове речеви дейности.

По отношение на организацията на учебния процес, системата от упражнения изисква материално проявление в печатните материали на учебника.

Всяка система се възприема като сплотено цяло, което от своя страна представлява единството на систематично подредени и взаимосвързани компоненти. Следователно, системата от упражнения е подредба от взаимосвързани действия, организирани в последователност от постепенно нарастващи езикови и оперативни сложности, като същевременно се отчита формирането и развитието на речеви навици и умения по отношение на характера на реалните речеви актове.

Методологията обикновено разграничава две категории системи от упражнения: обща система от упражнения и специална или специфична система от упражнения.

Общата система от упражнения се фокусира върху усвояването на езика като цялостна концепция. Тази система представлява колективна необходимост от различни видове, понятия и форми на упражнения, които се изпълняват в определено количество и ред, като се отчита естественото развитие на уменията и навиците в различните форми на езикова дейност. Езикова дейност е израз на личните комуникативни умения за взаимодействие в дадена комуникативна ситуация. Умението се отнася до способността на индивида да общува в рамките на специфични ситуационни контексти. Общата система от упражнения улеснява постигането на най-високо ниво на овладяване на чужд език при определени условия.

Специалната система се концентрира върху усвояването на специфичен вид езикова дейност. Следователно, можем да идентифицираме четири специални системи за упражнения: система за упражнения за слушане, система за упражнения за говорене, система за упражнения за четене и система за упражнения за писане. Понякога специалните системи се наричат подсистеми от упражнения.

От своя страна, всяка от четирите подсистеми може да обхваща няколко комплекса от упражнения, насочени към преподаване на конкретни умения, например диалогично умение, което се отнася до диалогична реч, или набор от упражнения, предназначени за преподаване на монологично умение.

Всеки комплекс се състои от три серии упражнения за развиване на речеви и технически навици. В контекста на обучението по говорене, те включват:

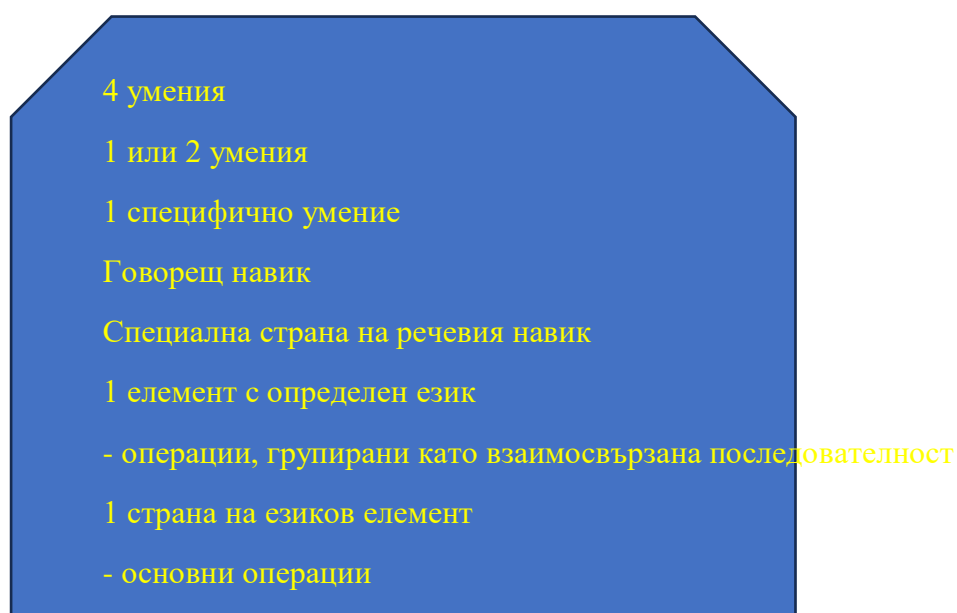
- упражнения, предназначени за обучение на навици за произношение;
- упражнения, насочени към развиване на лексикални навици;
- упражнения, насочени към преподаване на граматически навици за говорене.

И трите серии са тясно свързани и взаимосвързани.

Всяка серия се състои от поредица от цикли, предназначени за преподаване на специфични навици, например, цикъл от упражнения, фокусирани върху развиване на артикулационни и интонационни навици на говорене; цикъл от упражнения, концентрирани върху синтактичния аспект на говоренето; цикъл от упражнения, посветени на преподаване на морфологичните навици на устната реч. Цикълът може да

бъде разделен на по-малки групи от упражнения, насочени към преподаване на конкретни езикови елементи. Наборът от упражнения позволява извършването на операции с един езиков елемент в свързана последователност. Всяко упражнение, включено в комплекта, е насочено към лексикални, граматически, произносителни или интонационни аспекти на един езиков елемент. Целта на упражнението е да се извършат основни операции с четирите аспекта на езиковия елемент. Това помага за установяване на оперативна ориентировъчна основа за по-късно формиране на речеви навици. Подобна подредба на системата от упражнения може да се намери при преподаването на други видове езикови дейности или комуникативни умения.

Структурата на системата от упражнения може да бъде представена по следния начин:

По този начин, общата система от упражнения е структурно организирана в подсистеми, които се състоят от комплекси, които от своя страна включват серии. Серията е съставена от няколко цикъла, които съдържат групи от упражнения. Всяка правилна система от упражнения се определя от няколко характеристики: научен характер, взаимозависимост, последователност и простота, повтаряемост на речевите операции и езиковия материал и комуникативен характер.

Научният характер на системата предполага, че тя се придържа към специфична методологична концепция. Характеристиката на взаимозависимост показва, че всяко предходно упражнение полага основата за успешното завършване на следващото упражнение. Последното включва езиков или речев материал, който вече е бил практикуван и усвоен в по-ранни упражнения. Всички упражнения в системата трябва логично да следват едно след друго в определена последователност.

Характеристиката на последователност и простота показва, че процесът на обучение трябва да се развива от специфичното към общото. Първоначално учащите

работят върху упражнения, предназначени да развият индивидуални навици, последвани от множество групи навици и накрая се занимават с упражнения, фокусирани върху развиването на специфично умение. Ако става въпрос за имитативна система, прогресията се движи от имитация през възпроизвеждане към производство, преминавайки от навици към умения. Освен това, всяко упражнение в системата трябва да бъде разбираемо за учащите. Това изискване понякога може да бъде доста трудно за изпълнение. Ако трудността е твърде ниска за учащите, те губят интерес към ангажирането с дейността, бързо се отегчават и не желаят да изпълняват повтарящи се задачи. И обратно, ако трудността е твърде висока, учащите просто „се изключват“, защото не могат да изпълнят задачата. Основното правило в това отношение е да се справяте с една трудност наведнъж.

Повторяемостта на речевите операции и езиковия материал предполага, че това, което съществува в специфичен речев навик, трябва да се повтори в умения, които улесняват речевата дейност. Комуникативният характер на системата от упражнения. В контекста на обучението по чужд език, упражненията служат за затвърждаване на речевите навици и умения. Системата от упражнения представлява съвкупността от речеви навици и умения за една или множество форми на езикова дейност. Трябва да се отбележи, че ако някоя от петте характеристики, споменати по-горе, липсва, тогава тя все още не се квалифицира като система, а по-скоро като комплекс или поредица от упражнения.

1.6. Основни методологични принципи на изграждане на системата от упражнения.

Съществуват два основни методологични принципа за разработване на всяка специфична система от упражнения. Първият принцип е адекватността на основните видове и видове упражнения на лингвopsихологическите характеристики на определен вид речева дейност и съответно на специфична категория комуникативни умения. Според този принцип, основният фокус в системата от упражнения за обучение по говорене трябва да бъде върху комуникативните упражнения по говорене, докато упражненията по четене трябва да доминират в системата за обучение по четене и т.н.

Вторият принцип включва обръщане на дължимото внимание на положителното въздействие, което различните форми на речева дейност оказват една върху друга по време на учебния процес. Този принцип се фокусира върху взаимодействието и връзката между различните видове речеви дейности в обучението, като например: говорене ↔ слушане; говорене ↔ четене; говорене ↔ писане; четене ↔ писане; слушане ↔ четене. Всяка специфична система от упражнения трябва да включва дейности от други специализирани системи, за да се възползва от положителните ефекти от разнообразните езикови дейности. Например, система, предназначена за преподаване на говорене, трябва да включва упражнения, фокусирани върху четене на текстове или такива, свързани с

предварително прочетени текстове. Тази конкретна система може да бъде допълнена и с упражнения, които включват слушане на текст или обсъждане на предварително чул текст.

В рамките на всяко умение могат да се идентифицират три категории речеви навици: лексикални, граматически и т. нар. технически, които обхващат произношението и интонацията. Следователно, всеки набор от упражнения ще включва три комплекта упражнения, насочени към трите измерения на речевите навици. Всеки комплект упражнения може да се състои от цикли от задачи, които варират по количество и сложност. Тези упражнения са предназначени или да установят, или да подобрят по-специфични навици и са класифицирани в езикови, симулативни комуникативни и комуникативни типове.

Целта на езиковите и симулативните комуникативни упражнения е да подготвят учениците за речеви дейности. Речевата дейност се осъществява чрез чисто комуникативни упражнения. Езиковите упражнения се фокусират върху съзнателното овладяване на различни аспекти на речевите навици. Симулативните комуникативни упражнения допринасят за формирането и развитието на речеви навици във всички форми на комуникативни умения. Комуникативните упражнения целят да развият и усъвършенстват тези комуникативни способности.

1.7. Създаване на ефективно дигитално езиково упражнение

Създаването на ефективно дигитално езиково упражнение изисква комбинация от педагогически и технически компоненти. Ето основните градивни елементи:

1. Елементи на съдържанието

Фокус върху речника и граматиката: Дефинирайте езиковата тема (напр. спрежения на глаголите, структура на изреченията).

Контекстуализация: Използвайте примери от реалния свят (напр. диалози, кратки текстове).

Мултимедия: Включете изображения, аудио или видео за произношение и разбиране.

2. Интерактивни компоненти

Въпроси с избираем отговор (MCQ): Тест за разбиране и речник.

Попълване на празните места: Подсилване на граматиката и синтаксиса.

Упражнения с плъзгане и пускане: Свържете думи с дефиниции или пренаредете изреченията.

Задачи за говорене и слушане: Включете разпознаване на глас за упражнение на произношение.

Упражнения за писане: Изисквайте от потребителите да съставят изречения.

3. Механизми за обратна връзка

Незабавна обратна връзка: Предоставяне на правилни/неправилни индикатори с обяснения.

Съвети и трикове: Предложете насоки за трудни въпроси.

Оценяване и проследяване на напредъка: Показване на анализи на ефективността.

4. Геймификация и ангажираност

Точки и значки: Награждаване на постижения.

Предизвикателства във времето: Насърчавайте бързото мислене.

Класации и състезания: Насърчавайте мотивацията чрез социални функции.

5. Адаптивност и персонализация

Адаптивни пътеки за обучение: Настройте трудността въз основа на представянето на потребителя.

Съдържание, генерирано от потребители: Позволете на учащите да създават свои собствени упражнения.

6. Технически аспекти

Адаптивен дизайн: Осигурете използваемост на различни устройства.

Разпознаване на реч и помощ с изкуствен интелект: Осигуряване на взаимодействие с естествен език.

Съхранение на данни и синхронизиране на напредъка: Позволете на потребителите да възобновят обучението си на различни устройства.

Глава 2. Създаване на сценарии за упражнения

2.1. Езикови дейности за укрепване на богат речник

Богатият речник не само подобрява способността ви да изразявате мисли и концепции, но също така подобрява разбирането и цялостните комуникативни способности – в обобщение, няма да е необходимо да прекарате остатъка от живота си в жестикулиране или посочване на предмети, за да предадете смисъла си.

Нека разгледаме три ефективни езикови дейности, които могат значително да обогатят речника ви: флаш карти, игри за асоцииране на думи и контекстно-базирано обучение.

Флашкарти

Флаш картите обикновено съдържат дума от едната страна и нейното определение, превод или изображение от другата страна. Те използват ефекта на разстоянието между картите и активното припомняне: чрез последователно преглеждане на картите през определени интервали, вие укрепвате паметта, правейки я по-стабилна с всяко преглеждане.

Тази дейност е харесвана с причина - тя е приятна! И всички ние учим по-ефективно, когато получаваме удоволствие от преживяването. Проучванията също така потвърждават ефикасността на флаш картите при запаметяване на речник и откриване на произхода на йероглифите в езици като китайския, което ги прави полезни за всички.

Как можете да включите тази езикова дейност в обучението си:

Генерирайте свой собствен набор: Създайте флаш карти за нови термини, с които се сблъсквате. От едната страна напишете термина, а от другата - неговото определение, заедно с примерно изречение.

Цифрови флаш карти: Използвайте приложения като Anki или Quizlet, за да разработите комплекти цифрови флаш карти. Тези приложения разполагат с алгоритми за раздалечено повторение, за да подобрят обучението ви.

Разнообразявайте: Включете синоними, антоними и визуални материали във флаш картите си, за да обогатите разбирането си за всеки термин.

Игри с асоциации на думи

Игрите за асоцииране на думи включват свързване на дума с други съответстващи думи или идеи, които могат да се срещат както поотделно, така и в групи. Тези игри активират невронните пътища в мозъка ви, свързвайки нов речник с предишни знания и улеснявайки по-лесното припомняне на думите и техните определения.

Как можете да интегрирате тази езикова дейност в обучението си:

Вериги от думи: Започнете с произволна дума, след което всеки човек (или вие, когато играете сами) казва първата дума, която му идва на ум. Например, „ябълка“ може да доведе до „плод“, което след това може да доведе до „банан“.

Мисловни карти: Разработете ментална карта с нова дума в центъра. Разширете я със сродни думи, синоними, антоними или фрази, които включват думата.

Езикови упражнения за подобряване на граматическите ви умения

Ако речникът ви осигурява парчетата от пъзел, граматиката е това, което ви позволява да го сглобите. Не става въпрос само за спазване на набор от насоки, а по-скоро за осигуряване на яснота, прецизност и финес в комуникацията ви.

Три стимулиращи езикови дейности, които могат да ви помогнат да усъвършенствате граматическите си умения, са преструктуриране на изреченията, упражнения за коригиране на грешки и предизвикателства за творческо писане.

Преструктуриране на присъдите

Преструктурирането на изреченията е фокусирано върху пренареждането на думите или фразите в изречението, за да се образува нова структура и да се оцени разбирането ви за синтаксис, словоред и граматически връзки. То ви насърчава да анализирате критично как са формулирани изреченията и подобрява способността ви да ги изградите точно.

Всъщност, изследователско проучване, включващо китайски студенти, изучаващи английски език, и англоговорящи студенти, изучаващи китайски език, откри, че пренареждането на словоредата и преконфигурирането на изреченията значително подобрява усвояването на езика.

Как можете да интегрирате това езиково упражнение в обучението си:

Разбъркани изречения: Вземете едно изречение, разбъркайте думите и след това се опитайте да ги пренаредите в правилната последователност.

Възстановяване на превода: Преведете изречение от родния си език на целевия език, след което го променете, за да осигурите граматическа точност.

Взаимна проверка: Споделете изречения с партньор в обучението и се предизвикайте взаимно да ги реорганизирате за по-голяма яснота или стил.

Упражнения за коригиране на грешки

Това упражнение включва разпознаване и поправяне на граматически грешки в изречения или абзаци (грешки в пунктуацията, глаголното време, предлозите или структурата на изречението). Корекцията на грешки подобрява способността ви да

идентифицирате и поправяте грешки, което е от съществено значение за точното писане и говорене, както и за засилване на разбирането ви за граматическите правила.

Как можете да включите това езиково упражнение в обучението си:

Дневници: Напишете кратка бележка, без да се съобразявате с граматическите правила или логическата съгласуваност (наричана още „изброяване на думи“). След това я прегледайте отново, за да коригирате евентуални граматически грешки и я подгответе за потенциална публикация.

Редактиране на публикация в блог: Намерете публикация в блог, новинарска статия или друг вид писмено съдържание на целевия ви език и се опитайте да идентифицирате и коригирате всички граматически грешки.

Предизвикателства при творческото писане

Чрез предизвикателства за творческо писане, вие създавате оригинални произведения, като разкази, стихотворения или есета, като използвате специфични граматически структури. Това упражнение ви насърчава да прилагате граматическите правила по гъвкав и изразителен начин, а изследванията показват неговата ефективност в подпомагането на изучаващите втори език в тяхното пътуване.

Как можете да добавите това езиково упражнение към обучението си:

Подсказки за разказ: Използвайте подкана, за да напишете кратък разказ, като се концентрирате върху използването на специфично глаголно време или набор от граматически структури.

Поезия, базирана на граматика: Съставете стихотворение, което следва определени граматически правила, като например изключително използване на минало време или условно наклонение.

Седмично блогване: Започнете блог на целевия си език, като всяка публикация се фокусира върху използването на различни граматически понятия.

Езикови упражнения за подобряване на произношението и говоренето

Разбирането на правилните думи е само по себе си победа, но следващата стъпка включва научаване да ги артикулирате по ясен и разбираем начин. Произношението и говоренето са основни умения, които обогатяват езиковия ви опит, и можете да постигнете владеене чрез класически скороговорки и ролеви игри.

Скороговорки

Знаете ги – вероятно сте се сблъскали с тях в детството си! Скороговорките са фрази или изречения, предназначени да бъдат трудни за произнасяне, често поради алитерация или поредица от почти еднакви звуци.

Практикуването на скороговорки помага за развитието и укрепването на мускулите, използвани за говорене. Освен това изостря уменията ви за слушане и подобрява способността ви да различавате подобни звуци в целевия език.

Как можете да включите това езиково упражнение в обучението си:

Ежедневна практика на скороговорка: Започнете деня си с нова скороговорка. Първоначално я произнасяйте бавно, след което постепенно увеличавайте скоростта, като същевременно поддържате яснота.

Предизвикателство със скороговорка: Състезавайте се с приятели или езикови партньори в предизвикателство със скороговорка. Вижте кой може да каже скороговорката най-бързо, без да се спъне.

Запис и възпроизвеждане: Запишете се как казвате скороговорки. Чуйте записа, за да определите областите за подобрене.

Ролеви сценарии

Ролевите игри се състоят в измислянето на ситуации, в които вие и партньор изпълнявате различни роли, използвайки целевия си език. Това може да бъде диалог в ресторант, интервю за работа или приятелски разговор.

Ролевите игри ангажират езиковите ви умения в симулирана реална обстановка. Те повишават увереността ви в говоренето, помагат за практикуване на различни разговорни стилове и подобряват способността ви да отговоряте спонтанно.

Как можете да приложите това езиково упражнение в обучението си:

Ситуации от ежедневието: С партньор пресъздайте често срещани ситуации, като например поръчка на храна, питане за упътвания или пазаруване. Разменете ролите, за да упражните различни диалози.

Ролева игра по сценарий: Създайте сценарии за различни сценарии и ги изпълнете. Това помага за практикуване на определен речник и фрази.

Виртуална ролева игра: Ако нямате партньор за практика, използвайте приложения за изучаване на езици или онлайн платформи, за да участвате във виртуална ролева игра с други учащи или носители на езика.

Езикови упражнения за подобряване на уменията за слушане и разбиране

Слушането и разбирането са основни умения за усвояване на език. Те ви позволяват да се потопите в нов език и култура, което прави разговорите в реалния живот по-лесни и по-приятни.

За да подобрим тези умения, нека се съсредоточим върху две ангажиращи езикови упражнения: подкасти и аудиокниги, както и филми, предавания и други видеоклипове на целевия ви език.

Подкасти и аудиокниги

Слушането на подкасти и аудиокниги на целевия ви език ви запознава с разнообразни теми, акценти и темпове на говорене. Това е метод за учене чрез слушане на естествен, разговорен език.

Това упражнение усъвършенства уменията ви за слушане и ви помага да свикнете с ритъма и плавността на езика. Освен това подобрява речника и разбирането, докато откривате нови думи в контекст.

Как можете да интегрирате това езиково упражнение в обучението си:

Ежедневни подкасти: Абонирайте се за ежедневни новинарски или културни подкасти на целевия си език (разгледайте директории като Spotify или Apple Podcasts, за да намерите идеалния подкаст за вас) и ги слушайте, докато пътувате до работа или докато тренирате.

Серия аудиокниги: Изберете серия аудиокниги на целевия си език и слушайте по една глава всяка вечер. Изберете книги, които отговарят на текущото ви ниво на владение на езика. Audiobooks.com и Audible са отлични ресурси за откриване на следващото ви аудио приключение.

Резюмета: След като прослушате епизод на подкаст или глава от аудиокнига, напишете или запишете резюме на разбраното, за да засилите разбирането и запаметяването.

Филми, предавания и други видеоклипове на целевия ви език

Гледането на филми, телевизионни предавания и видеоклипове на целевия ви език е приятен начин за подобряване на уменията за слушане. То осигурява визуален контекст, който помага за разбирането на говоримия език.

Визуалните подсказки от видеоклиповете ви помагат да усвоите езика по-ефективно. Те също така ви запознават с различни диалекти и културни тънкости, подобрявайки цялостната ви езикова грамотност.

Как можете да включите това езиково упражнение в обучението си:

Филмови вечери: Организирайте редовни филмови вечери, където гледате филми на целевия си език. В началото използвайте субтитри, след което постепенно се опитвайте да гледате без тях.

Гледане на телевизионни предавания: Изберете телевизионно предаване на целевия си език и го гледайте наведнъж. Концентрирайте се върху разбирането на диалога и сюжета.

YouTube канали: Абонирайте се за YouTube канали, които са фокусирани върху теми, които ви вълнуват, но на предпочитания от вас език. Това съчетава усвояването на езика с вашите хобита или страсти.

2.2. Видове тестови въпроси

Онлайн тестовете са сред основните дигитални ресурси за оценка на знанията. Всеки тип тестови въпроси е съобразен с нуждите на учащите.

Вид тест #1 – С избираем отговор

Въпросите с избираем отговор са сред най-ефективните методи за оценка на учащите по отношение на съдържанието на онлайн курс. Такива тестове предлагат няколко възможни отговора на даден въпрос, като няколко са неправилни, а само един верен.

Въпреки че може да изглежда лесно просто да генерирате въпроси с избираем отговор, ако не сте внимателни, може да се окажете, че оценявате уменията на потребителя за дедуктивно мислене, вместо действителните му познания по учебния материал. Въпреки че е предимство за учащите да имат способности за дедуктивно мислене, това не е пряко свързано с оценявания материал.

Вид тест #2 – Множество отговори

Въпрос с избираем отговор наподобява въпрос с избираем отговор, но потребителите трябва да изберат всички верни отговори от различни опции. Въпроси от този вид са по-предизвикателни от тези с избираем отговор, защото учащите не са сигурни колко отговора да изберат.

За да създавате ефективно въпроси с множество отговори и да оценявате знанията си, следвайте тези съвети:

- Разпределете правилните отговори на случаен принцип
- Избягвайте да давате прекалено много отговори

- Не помагайте на учащите да идентифицират правилните отговори чрез анализ на структурата и организацията на въпроса
- Избягвайте подвеждането на потребителите във вашия тест

Вид тест #3 – Вярно или невярно

Един от най-простите подходи за формулиране на въпроси във викторини е използването на формат „вярно“ или „грешно“. По същество това се състои в отправяне на твърдение, на което обучаемият решава дали е вярно или невярно. Викторините „вярно“ или „грешно“ често се използват в образователни среди за оценка на знанията по определена тема и могат да послужат като забавен начин за ангажиране и предизвикване на участниците.

Вид тест #4 – Кратък отговор

В този формат на въпроси, участниците в теста предоставят свои собствени отговори. Този стил на тест е за предпочитане, ако се стремите към владене на материала, без да предлагате варианти за отговор, и изисква учащите наистина да знаят единствения верен отговор.

Не забравяйте да включите опции за отговори, които отчитат печатни грешки, съкращения и други варианти на правописа, които участниците в теста могат да използват.

Вид тест №5 – Попълване на празни места

Въпросите за попълване на празни места (известни също като въпроси за довършване) изискват от обучаемите да знаят правилния отговор. В този формат на викторина използвайте въпроси за попълване на празни места без да предлагате подсказки и оценете действителните знания на потребителя. Създайте този тип въпроси, ако например трябва да проверите разбирането на служителя на конкретно правило или проста процедура.

Вид тест #6 – Съвпадение

Въпросът за съвпадение може да обхваща огромно количество съдържание и е и един от най-ангажиращите видове въпроси за учащите. При въпросите за съвпадение предоставяте няколко фрази или понятия, наред с няколко думи, и участникът в теста трябва да съпостави всяка дума със съответната фраза или понятие. Можете да включите допълнителни съвпадения, за да увеличите трудността на теста.

Вид тест #7 – Последователност

Последователните тестове служат като оптимален избор за създаване на времева линия, организиране на няколко елемента във възходящ/низходящ ред или изобразяване на стъпка по стъпка процедура. Можете да компилирате няколко събития или твърдения и да предоставите на учащите възможност да ги подредят в правилната последователност. Тези запитвания се оказват ефективни, когато потребителите трябва да си припомнят части от информацията колективно, а не поотделно. Освен това, този формат може да се прилага за тестове, фокусирани върху исторически и хронологични теми.

Вид тест #8 – Гореща точка

Викторината „горещи точки“ представлява визуален формат на въпроси, който позволява на учащите да изберат конкретна област от изображение като свой отговор. Викторините, разработени по този начин, ангажират потребителите повече от обикновените въпроси и ви позволяват да оцените как те визуално идентифицират информация, отвъд просто теоретичното разбиране.

Вид тест #9 – Плъзгане и пускане

Този тип въпроси добавя елемент на забавление, тъй като подобрява интерактивността на вашия тест и повишава ангажираността на учащите. Просто посочете кои елементи да бъдат плъзгани и кои са целевите области за пускането им. Този формат на въпроси позволява на потребителите да плъзгат елементи и да ги поставят в определени пространства върху основно изображение.

Вид тест #10 – Плъзнете думите

В този формат на викторина, учащите трябва да вземат думи от предоставената банка с думи и да ги поставят на празните места в посочения текст. Формулирайте изречения с липсващи части, а потребителите ще плъзгат думите до правилните места, за да завършат изречението.

Вид тест #11 – Падащо меню

Тук потребителят трябва да избере правилния отговор от падащ списък. Този тип тест наподобява попълване на празни места, но ви позволява да покажете набор от възможни отговори в списъка. Макар че може да не е най-добрият метод за оценка на действителните знания, той може да бъде първоначално полезен в контекста на тест. Може също така да обърка учащите с отговори, които са подобни по естество.

Вид тест #12 – Числов

Въпросът от числовия тест е подобен на теста с кратък отговор, като се очаква учащите да въведат правилното число в отговор. Познаването на правилния отговор е почти невъзможно при този тип въпроси. По този начин те предизвикват учащите да покажат точното си разбиране.

Вид тест #13 – Скала на Ликерт

Форматът на скалата на Ликерт е подходящ предимно за анкети – респондентите могат да изразят мнението си относно конкретни твърдения, като използват този тип въпроси по петстепенна скала. Имате гъвкавостта да установите различни скали за отговори за теста със скалата на Ликерт.

Вид тест #14 – Есе

Въпросът за есе използва подход със свободен отговор във вашия тест. В електронното обучение този тип въпрос е идеален, когато се нуждаете от подробен отговор на запитването, изчерпателна обратна връзка или описание на казус. За тези въпроси за есе потребителите могат да предоставят отговори в неограничен формат.

2.3. Техники, свързани с езика и структурата

Езикът (думи и фрази) и структурата (редът на идеите в текста) са методите, използвани за създаване на ефективни герои, обстановка, разкази и теми.

Език	Структура
Съществително име : а човек, място, нещо, идея	Просто изречение : съдържа един клауза с а тема и глагол
Глагол : един действие или състояние	Съединение изречение : съдържа два независим клаузи които са свързани и съединени със съюз
Модал Глагол : изразява необходимост или възможност	Комплекс изречение : съдържа един или повече подчинен клауза
Императив : дава един поръчка или команда	Въздействие изречение или Фрагмент : съдържа три или по-малко думи
Наречие : модифицира а глагол, прилагателно, наречие или фраза	Повторение : а дума или фраза това е използван повече отколкото веднъж
Прилагателно : описва а съществително	Троен : три прилагателни или фрази използван до описвам нещо
Местоимение : използван в място от а съществително	Съпоставяне : два неща поставен заедно до акцент контрастът между тях

Език	Структура
Превъзходна степен : един прилагателно показване на най-висок качество или степен	Анафора : на повторение от а дума или фраза в на началото на последователните изречения
Символизъм : на употреба от символи до представляват идеи или качества	Обява : а номер от свързан артикули писмен един след другата, за да се подчертае определено качество
Алитерация : на същият писмо или звук в на начало от съседни думи	Връзки между параграфи : а повтарящ се идея, характер или възразете в два или повече параграфа, за да изведете на преден план важността
Метафора : директен сравнение от два неща без използвайки „харесвам“ или „като“	Смени в фокус : на промяна от фокус в или между параграфи
Сравнение : сравняване два неща използвайки „харесвам“ или „като“	Масшабиране в и навън : на стесняване или разширяване от наративният фокус.
Персонификация : на даване от човек характеристики до нечовешки обект	Хронологичен структура : аранжиран в на поръчка от време
Семантичен поле : на употреба от а група от думи това всички връзка до същата тема	Ретроспекция / Флашфорвард : набор по-рано или по-късно отколкото на основен разказ
Хипербола : преувеличение това трябва не бѣди взето буквално	Връзки между на начало и край : а разказ връзка между началото и края на текста
Образи : ярѣк описание от а конкретен сцена	Експозиция : въвеждане на основна информация за героите, събития или настройки до помощ котва на читател
Слухов изображения : ярѣк описание от звуци	Кулминация : на най-много интензивен точка в на развитие от разказът
Тактилно изображения : ярѣк описание от физически усещане	Разказ глас : 1-ви / 2-ри / 3-ти човек
Обонятелен изображения : ярѣк описание от мирис	Директно реч : на реч от а характер в „“
Вкусови изображения : ярѣк описание от вкус / вкус	Време : минало, настояще, бъдеще
Кинестетичен изображения : ярѣк описание от движение или положение на тялото	Предвещание : един аванс намек от какво е до ела по-късно

Полезни фрази, когато обсъждаме структурни техники:

Авторът/писателката...

изгражда...

развива...

контрасти...

засилва...

подсилва...

акценти...
преден план...
изолира...
слоеве...
започва...
поддържа...
съпоставя...
последователности...
смени...
въвежда...
подчертава...
конструкции...
организира...
водачи...
котви...

2.4. Създаване на сценарий

Създаването на сценарий за дигитално езиково упражнение включва няколко основни стъпки, за да бъде то увлекателно, ефективно и свързано с учебните цели. Ето един възможен метод:

1. Определете учебните цели

Определете какви умения трябва да развива упражнението (напр. слушане, говорене, четене, писане).

Определете нивото на владееене (начинаещо, средно, напреднало).

Съобразете се със стандартите на учебната програма или предварителните изисквания за изпит, ако е приложимо.

2. Изберете реалистичен контекст

Изберете сценарий, подходящ за учащите (напр. поръчка на храна, интервю за работа, пътуване).

Осигурете културна целесъобразност и автентичност.

3. Изберете формат на упражнението

Изберете вида дейност (напр. с избираем отговор, попълване на празни места, ролева игра, симулация на диалог).

Помислете дали ще бъде интерактивно (напр. разговор с чатбот, разпознаване на реч).

4. Разработете съдържанието

Съставете диалози, подкани или разкази на целевия език.

Интегрирайте често срещани фрази, речник и граматически структури.

Включвайте както официален, така и неофициален език, когато е уместно.

5. Създавайте предизвикателства и вариации

Добавете въпроси за разбиране или последващи дейности.

Включете адаптивни нива на трудност.

Предоставяйте обратна връзка и съвети, за да помогнете на учащите.

6. Включете мултимедийни елементи

Използвайте аудио записи за упражнение на произношение.

Включете изображения или видеоклипове за контекст.

Добавете интерактивни елементи (плъзгане и пускане, гласов вход).

7. Тествайте и усъвършенствайте

Пилотирайте упражнението с малка група.

Съберете обратна връзка относно яснотата, трудността и ангажираността.

Направете необходимите модификации.

8. Интегрирайте се с платформа за обучение

Осигурете съвместимост с дигитални обучителни системи (LMS, приложения).

Следете напредъка на потребителите и предоставяйте анализи, ако е необходимо.

Дигиталните езикови упражнения се предлагат в множество формати, всеки от които е насочен към подобряване на различни езикови умения. По-долу са изброени няколко разпространени вида:

1. Упражнения, базирани на речник

Флашкарти – интерактивни карти, съдържащи думи, определения, изображения или аудио.

Съвпадение на думи – Свържете думите с техните значения, синоними, антоними или изображения.

Попълване на празните места – Допълнете изреченията, като използвате подходящите думи от речника.

Правописна практика – Въведете или изберете правилния правопис в отговор на аудио подкана.

2. Граматични упражнения

Множествен избор – Изберете правилното граматическо правило или структура.

Пренареждане на изречения – Пренаредете разбъркани думи в граматически правилно изречение.

Корекция на грешки – Откриване и коригиране на граматически грешки в изреченията.

Плъзгане и пускане – Подредете думи или фрази в правилната граматическа последователност.

3. Упражнения за слушане

Аудио разбиране – Слушайте диалози и отговаряйте на въпроси за разбиране.

Диктовка – Транскрибирайте това, което чувате, за да подобрите правописа и уменията си за слушане.

Разпознаване на звук – Разпознаване на думи въз основа на разликите в произношението.

4. Упражнения за говорене

Практика на произношението – Използвайте разпознаване на реч, за да оцените точността на произношението.

Ролеви игри – Участвайте в симуирани диалози с чатботове с изкуствен интелект.

Подсказки за говорене – Записвайте отговори на отворени запитвания.

5. Упражнения за четене

Четене с разбиране – Четене на откъси и отговаряне на въпроси с избираем отговор или кратък отговор.

Тест за затваряне – Попълване на пропуснати думи в пасаж.

Маркиране на ключови думи – Идентифицирайте важни думи или фрази в текста.

6. Упражнения по писане

Съставяне на изречения – Съставяне на изречения въз основа на дадени подкани или изображения.

Писане на есе – Отговаряйте на въпросите със структурирани писмени отговори.

Довършване на диалога – Попълнете липсващите елементи от разговора.

7. Интерактивни и игрови упражнения

Викторини и предизвикателства – Интерактивни въпроси, базирани на време или резултат.

Приключения, базирани на история – Вземайте решения в рамките на разклоняващ се сюжет.

Пъзели с думи – Участвайте в кръстословици, търсене на думи или анаграми.

8. Упражнения, задвижвани от изкуствен интелект и адаптивни

Разговори с чатбот – Упражнявайте диалози с преподавател с изкуствен интелект.

Адаптивно обучение – упражнения, които променят трудността според представянето.

Персонализирана обратна връзка – генерирани от изкуствен интелект корекции и предложения.

Създаването на дигитални езикови упражнения включва систематичен процес, адаптиран към всеки тип дейност. По-долу е представен подробен процес на разработване за всяка от осемте категории дигитални езикови упражнения.

1. Упражнения, базирани на речник

Цел: Да се затвърдят значенията на думите, правописът и приложението им.

Процес на разработка:

Определете учебните цели: Проверете дали акцентът е върху синоними, словосъчетания или тематичен речник (напр. пътуване, бизнес).

Създаване на списъци с думи: Изберете речник въз основа на нивото на владеење и контекстуалната релевантност.

Формат на дизайнерското упражнение: Оптимален за флаш карти, задачи за съвпадение или предизвикателства за асоцииране на думи.

Подобрете интерактивността: Включете визуални елементи, аудио произношение и контекстуални изречения.

Включете подсилване: Предлагайте подсказки, интервално повторение и елементи на геймификация (напр. точки, значки).

Тестване и итерация: Потвърдете, че нивата на трудност са подходящи и че избраните думи са релевантни.

2. Граматични упражнения

Цел: Да се подобри разбирането на граматическите правила и структури.

Процес на разработка:

Определете ключови граматически теми: Изберете конкретни правила (напр. глаголни времена, предлози, структура на изреченията).

Изберете видове упражнения: Изберете от формати с избираем отговор, попълване на празните места или пренареждане на изречения.

Напишете примерни изречения: Използвайте реални контексти, за да улесните доброто разбиране.

Внедряване на интерактивност: Въвеждане на компоненти за плъзгане и пускане, цветно кодирани подсказки или интерактивни обяснения.

Осигурете незабавна обратна връзка: Предоставете разяснения за неправилни отговори.

Адаптиране към нивата на трудност: Улесняване на прогресивното учене с нарастваща сложност.

3. Упражнения за слушане

Цел: Да се подобри разбирането и произношението.

Процес на разработка:

Изберете тип съдържание: Определете дали фокусът ще бъде върху разговори, новинарски репортажи или разкази.

Запис или източник на висококачествен звук: Осигурете яснота в произношението и акцентите.

Изберете формат на упражнението:

Аудио разбиране: Разработете въпроси с избираем отговор, извлечени от записа.

Диктовка: Изисквайте от потребителите да транскрибират това, което чуват.

Разпознаване на звук: Идентифицирайте минимални двойки или разлики между думите.

Включване на корекции на скоростта: Улесняване на учащите да забавят или повтарят аудиото.

Включване на преписи: Осигуряване на текстова поддръжка за преглед след завършване.

4. Упражнения за говорене

Цел: Култивиране на произношението и плавността на разговора.

Процес на разработка:

Дефинирайте контекста на обучение: Определете дали става въпрос за непринуден диалог, бизнес разговор или упражнения за произношение.

Използвайте технология за разпознаване на реч: Използвайте изкуствен интелект, за да оцените точността на произношението.

Разработете теми за говорене: Включете отворени въпроси или сценарии за ролеви игри.

Създавайте реалистични разговори: Симулирайте диалози на чатботове с разклоняващи се отговори.

Предоставяне на обратна връзка в реално време: Генериране на оценки и корекции за произношение, управлявани от изкуствен интелект.

Активиране на партньорска проверка или обратна връзка от инструктор: Позволете на потребителите да записват и сравняват речта си с тази на носителите на езика.

5. Упражнения за четене

Цел: Подобряване на разбирането и усвояването на речник.

Процес на разработка:

Изберете текстови материали: Изберете от статии, разкази, диалози или интерактивна художествена литература.

Адаптиране към нивото на четене: Използвайте насоките на CEFR (A1-C2), за да промените сложността на текста.

Включете въпроси за разбиране:

Въпроси с избираем отговор или кратък отговор.

Вярни/невярни твърдения, базирани на пасажа.

Добавяне на интерактивни елементи: Включете дефиниции с възможност за кликване, изскачащи преводи и опции за преобразуване на текст в реч.

Въвеждане на адаптивни пътеки за четене: Предоставяне на възможност на учащите да избират теми, които ги интересуват.

Предоставете задачи за обобщаване: Мотивирайте учащите да пренапишат ключови моменти.

6. Упражнения по писане

Цел: Насърчаване на структурата на изреченията, съгласуваността и плавността на изреченията.

Процес на разработка:

Определете целевото умение за писане: Фокусирайте се върху формирането на изречения, писането на есета или творческото разказване на истории.

Изберете вид упражнение:

Допълване на изречения: Изискване за попълване на липсващи думи.

Насочено писане: Инструктирайте да напишете параграф с определени подкани.

Корекция на грешки: Заявете пренаписване на неправилни изречения.

Предоставяне на обратна връзка с изкуствен интелект в реално време: Извършване на граматически проверки, предлагане на стилови предложения и изпълнение на автоматични корекции.

Използвайте примерни отговори: Представете примерни отговори за целите на сравнението.

Активиране на преглед от колеги или инструктори: Насърчаване на съвместната обратна връзка между потребителите.

7. Интерактивни и игрови упражнения

Цел: Подобряване на обучението чрез забавно състезание и разказване на истории.

Процес на разработка:

Изберете тип игра:

Решаване на словесни пъзели (кръстословици, анаграми).

Викторини и предизвикателства със система от точки.

Интерактивно разказване на истории, при което изборите влияят на резултатите.

Създавайте динамично съдържание: Осигурете променливост във въпросите и нивата.

Включете геймификация: Въведете постижения, награди и класации.

Разработване на адаптивни предизвикателства: Настройване на трудността въз основа на индивидуалното представяне.

Използвайте режими с ограничено време или мултиплейър: Включете елементи на състезание и сътрудничество.

8. Упражнения, задвижвани от изкуствен интелект и адаптивни

Цел: Персонализиране на обучението според представянето на потребителя.

Процес на разработка:

Интегрирайте чатботове с изкуствен интелект: Улеснявайте симулираните разговори с автоматизирана обратна връзка.

Внедряване на адаптивни алгоритми за обучение: Промяна на трудността в реално време.

Използвайте машинно обучение за анализ на грешки: Идентифицирайте често срещани грешки и препоръчайте подобрения.

Разработване на персонализирани учебни планове: Изкуствен интелект предлага последващи стъпки въз основа на напредъка на потребителя.

Осигурете незабавна обратна връзка с обяснения: Дайте съвети и примери, които адресират потребителски грешки.

Активиране на преобразуване на реч в текст и текст в реч: Подобрете ангажираността при говорене и слушане.

Заклучителни стъпки в процеса на разработка

Независимо от вида на упражнението, са приложими следните последни стъпки:

Пилотно тестване – Провеждайте тестове с малка група, за да идентифицирате проблеми с използваемостта.

Оптимизация на потребителското изживяване – Осигурете гладка навигация, достъпност и ангажираност.

Анализ на данни и проследяване – Внедряване на системи за проследяване на напредъка на учащите.

Актуализации и разширяване на съдържанието – Редовно включвайте нови материали въз основа на обратната връзка от потребителите.

ПРИМЕР:

Разработване на упражнение за дигитален език с плъзгане и пускане

Упражненията с плъзгане и пускане са отличен начин за затвърждаване на речника, граматиката и структурата на изреченията по интерактивен начин. По-долу са показани стъпките на процеса на разработване и създаване на дигитално езиково упражнение с плъзгане и пускане.

1. Определяне на учебната цел

- **Фокус върху граматиката** – Пример: Съпоставяне на глаголни времена с изречения.
- **Фокус върху речника** – Пример: Плъзгане на думи за коригиране на дефинициите на изображения.
- **Структура на изречението** – пример: Пренареждане на объркани изречения.
- **Четене с разбиране** – пример: Съпоставяне на параграфи с основните им идеи.

2. Избор на формата за плъзгане и пускане

А. Съвпадение на думи

Пример: Плъзнете правилното прилагателно, за да опишете картина.

Задача за ученика: Свържете „висок“ с картина на небостъргач.

Б. Пренареждане на изреченията

Пример: Плъзнете думи, за да образувате правилно изречение.

Задача за ученика: Подредете „Аз / на / училище / ходя / всеки ден“ в правилно изречение.

В. Категоризация

Пример: Плъзнете думите в правилните категории (напр. глаголи срещу съществителни).

Задача за ученика: Поставете „run“ под „Verbs“ и „table“ под „Suctivel“.

Г. Асоциация на образа

Пример: Плъзнете правилната дума към изображение.

Задача за ученика: Свържете „ябълка“ с картинка на ябълка.

3. Проектиране на съдържанието на упражнението

- **Определяне броя на елементите, които могат да се плъзгат** (3-10 елемента на упражнение).
- **Използване на езикови контексти от реалния свят** (напр. пазаруване, пътуване, бизнес).
- **Проверка че упражнението е подходящо за нивото** (начинаещи или напреднали).

 Пример за граматическо упражнение:

Учениците виждат изречение с липсващо глаголно време и трябва да плъзнат правилната глаголна форма до празното място.

4. Разработване на потребителския интерфейс (UI)

- **Плъзгане на елементи (Draggables):** Думи, фрази или изображения.
- **Зони за пускане:** Кутии, където учениците поставят правилните избори.
- **Раздел за обратна връзка:** Незабавно валидиране с правилни/неправилни отговори.
- **Съвети и инструкции:** Ясни насоки как да се изпълни задачата.

 Пример за потребителски интерфейс:

Изречение като:

 Вчера тя _____ (отиде) в парка.

 Плъзгащи се елементи : отидох, отидох, отидох.

 Зона за пускане: (Ученикът влачи „отиде“, за да завърши изречението).

5. Внедряване на интерактивни функции

- **Правилни/Неправилни индикатори (✓ / ✗)**
 - **Звукови ефекти** (по избор – звук на „щракване“ при плъзгане на елемент).
 - **Режим с ограничено време** (Добавете обратно броене за обучение, базирано на предизвикателства).
 - **Адаптивно обучение** (Увеличаване на трудността с напредването на учащите).
-

6. Разработване на кода за функционалността „плъзгане и пускане“

Това може да се реализира с помощта на **JavaScript, HTML и CSS** или **платформи за електронно обучение (Moodle, H5P, Articulate)** .

7. Добавяне на механизъм за обратна връзка и оценяване

- **Незабавна обратна връзка:** „Правилно! “ или „Опитайте отново! “
 - **Проследяване на резултатите:** Показване на точки или ленти за напредък.
 - **Раздел с обяснения:** Дайте на учениците причини защо даден отговор е правилен или неправилен.
-

8. Тестване и усъвършенстване

- **Тестване от потребители:** Опитване на различни устройства (настолни компютри, таблети, мобилни устройства).
 - **Анализиране представянето на учащите:** Идентифициране на често срещани грешки.
 - **Оптимизиране на потребителското изживяване:** Подобряване на потребителския интерфейс/UX въз основа на обратна връзка.
-

9. Разгръщане на платформа за електронно обучение

- **Самостоятелно уеб приложение** – Хостване онлайн като независимо упражнение.

- **Интеграция с LMS** – Вграждане в платформи като Moodle, Canvas или Google Classroom.
 - **Мобилна версия** – Проверка че работи добре на по-малки екрани.
-

Упражненията с плъзгане и пускане правят изучаването на езици по- **ангажиращо и интерактивно** . Чрез интегриране на реални **контексти, адаптивна трудност и механизми за обратна връзка** , учащите могат активно да **практикуват речник, граматика и структура на изреченията** по интуитивен начин.

Същите стъпки са приложими и за останалите видове упражнения, изброени по-горе.